Glas zaveznikov

Leto I - Št. 107

Informacijski dnevnik A. I. S.

Cena 2 liri

TRST, torek 23. oktobra 1945

UREDNIŠTVO: Via S. Pellico 8 - Telefon št. 93854 in 94448

OGLASI: Cena za milimeter višine (širina ena kolona): trgovski L. 7, mrtvaški L. 18 (osmrtnice L. 36), objave L. 9, finančni in pravni oglasi L. 12. V vsebini lista (tekstni oglasi) L. 12. Davek bi všteti. Plačljivo vnaprej. Oglase sprejema izključno: S. P. I., Società per la Pubblicità in Italia, Trst, via Silvio Pellico št. 4, tel. 94044. Cena posamezne številke L. 2 (zaostale L. 4). Rokopisov ne vračamo.

DE GAULLOVA ZMAGA

Francija izglasovala četrto republiko

Za novo ustavo in skupščino z omejenimi pooblastili - Najmočnejša parlamentarna skupina so komunisti - Pomemben uspeh napredne katoliške stranke

Pariz, 23. oktobra

Približno 20 do 25 milijonov francoskih mož in žena se je v nedeljo udeležilo volitev, ki so bile najvažnejše v moderni zgodovini Francije. V nekaterih okrajih je bila udeleba 90%.

Med majhnim številom tistih, ki se volitev niso udeležili, je bil tudi general De Gaulle, ki je hotel s tem podčrtati, da želi ostati izven strank.

«Reuterjev» dopisnik pripominja, da so nedeljske volitve najbolj senzacionalne v dobi treh generacij. Pred 75 leti, ko so Prusi pod vodstvom Bismarcka premagali Francijo, se je ta dvignila in ustvarila Tretjo republiko. V nedeljo pa je Francija izglasovala De Gaullov predlog o ukinitvi ustave Tretje republike in se izrekla za Četrto republiko.

Proti stari ustavi

Ena izmed glavnih značilnosti sedanjih francoskih volitev je poleg velikega uspeha generala De Gaulla tudi izredno veliko število glasov, ki jih je dobila napredna katoliška stranka (republikansko ljudsko gibanje).

Ves francoski narod je v prvih svobodnih volitvah po l. 1939 jasno pokazal svetu, da hoče prekiniti s starim režimom, ki je odgovoren za vojaški poraz Francije in da hoče na njegovo mesto postaviti nekaj novega. Nad 85% moških in žena, ki so imeli volivno pravico, se je udeležilo volitev ter odgovorilo na dvoje vprašanj referenduma in si izvolilo zastopnike za ustavodajno skupščino. Odgovori na referendum pomenijo za De Gaulla uspeh, ki prekaša vsa optimistična pričakovanja. Iz prvih izidov je razvidno, da je velikanska večina volivcev pritrdilno odgovorila na prvo vprašanje referenduma in se tako izrazila proti stari ustavi.

Za omejena polnomočja

V desetih pariških volivnih okrajih je velika večina, ki je znašala ponekod do 85% pritrdilno odgovorila na prvo vprašanje referenduma. Za drugo vprašanje, to je za skupščino z omenjenimi polnomočji, kot jo priporoča general De Gaulle, večina ni tako velika.

Dosedanji volivni izidi iz šestih volilnih okrožij so naslednji (prve številke pomenijo odstotek pritrdilnih odgovorov na prvo vprašanje, druge pa na drugo): Jura-94, odn. 55; Aube-80, odn. 65; Basses Alpes-88, odn. 62; Haute Vienne-88, odn. 70; Nord-90, odn. 61; Meuse-90, odn. 80.

Konservativni volivci so opustili dosedanjih šest strank in se strnili v stranko katoliških progresistov. Urednik komunističnega lista «Humanité» pripominja, da ima Francija zdaj v glavnem tri stranke: komunistično, socialistično in katoliško. Po izidih, ki so bili znani včeraj ob šestih zjutraj, so dobili od 2,200.000 glasov komunisti skoraj 700.000, socialisti nekaj nad 600.000 in katoliski progresisti nad 500.000 glasov.

Dvanajst žena

V novo skupščino je bilo izvoljenih dvanajst žena: šest komunistk, štiri socialistke in dve zastopnici katoliske stranke.

Velik napredek katoliških progresistov pomeni močno podporo za De Gaulla, ki je dobil veliko večino tudi v vprašanju referenduma, ker je po doslej znanih izidih 90% volivcev pritrdilno odgovorilo na prvo vprašanje (da naj bo novo izvoljena skupščina obenem tudi ustavodajna skupščina) in 65% prav tako pritrdilno na drugo vprašanje (da je treba polnomočja omejiti).

Med vidnejšimi politiki so bili izvoljeni: minister za industrijsko prozvodnjo Robert Lacoste, kmetijski minister Tangey Prigent, prosvetni minister René Capiaten, vodja komunistov Maurice Thorez, predsednik francoske posvetovalne skupščine Felix Gouin (socialist), François Billoux (komunist), letalski minister Charles Tillon, bivši letalski minister Pierre Cot, bivši ministrski predsednik in vodja radikalno-socialistične stranke Edvard Herriot, sedem ministrov sedanje De Gaullove vlade, v volivnem okraju Loire pa je dobil zanesljivo večino vodja katoliške levice, zunanji minister Georges Bidault. Nekatera poročila pravijo, da je bil v Avignonu izvoljen tudi bivši ministrski predsednik Edvard Daladier.

Izidi v prvem volivnem okrožju

Prvo volivno okrožje, v katerem so že znane dokončne številke, so vzhodni Pireneji. Prvo vprašanje referenduma: 117.037 pritrdilnih glasov, proti 7248 odklonilnim; drugo vprašanje: pritrdilnih 70.727 proti 58.882 odklonilnim. Posamezne stranke so dobile v tem okrožju naslednje število glasov: komunisti 47.792, socialisti 39.950, radikali 22.396.

Znova je bil izvoljen bivši minister in predsednik republikanske zveze Louis Marin.

V ponedeljek zjutraj ob sedmih so bili znani dokončni izidi iz 92 okrožij. V teh okrožijh so dobili komunisti in združeno francosko odporniško gibanje 134 mandatov, socialisti 119, radikali 19, katoliški progresisti 126, zmerne stranke 66, neodvisni 3. Ob osmih zjutraj so objavili, da je bilo oddanih 5,626.687 pritrdilnih glasov na prvo vprašanje referenduma, protivnih pa 231.706; na drugo vprašanje je bilo oddanih 2,141.175 pritrdilnih in 1,192.055 protivnih glasov.

Po uradnih številkah objavljenih v ponedeljek zjutraj ob pol sedmih, so imeli do takrat komunisti 786.787 glasov, socialisti 640.981, progresivni katoličani pa 576.885 glasov. Komunistična stranka je sicer doživela velik poraz pri drugem vprašanju referenduma, je pa vendar izšla iz volitev kot najmočnejša stranka v bodoči narodni skupščini.

Večerni izidi

Po uradnih poročilih so bili do večera znani naslednji splošni izidi, po katerih so dobile posamezne stranke:

Komunisti 151 mandatov, ljudski republikanci 142, socialisti 139, desničarske stranke 40, neodvisni 40, radikali 19 mandatov. Izidi 55 drugih mandatov še niso znani.

Iz zadnjega glasovanja je razvidno, da so volivci odgovorili pritrdilno s 96% na prvo vprašanje, nad 75% pa je glasovalo za drugo stavljeno vprašanje.

"New York Times" o volitvah

V včerajšnjem uvodniku pravi «New York Times», da je francoski narod s svojimi nedeljskimi volitvami dal primer vsej Evropi in vsem narodom na svetu, ki so občutili vojno vihro.

Francosi so se morali odločiti o treh točkah, ki so za Francijo življenske važnosti. Morali so odločiti, ali naj jih režim generala De Gaulla, ki je simbol njihove svobode, vodi še naprej. Morali so odločiti, ali naj še naprej živijo pod staro ustavo, ki je v obširni meri odgovorna za šibkost njihove vlade, ali pa je treba uvesti novo ustavo po zgledu ameriške, da bi imeli močnejšo izvršno oblast in večjo stabilnost vlade. Poleg tega so morali oddati svoje glasove za to, kar ni bilo napisano na glasovnicah, a kar je važnejše od vsega drugega, t. j. za smer francoske zunanje politike, ki predvideva sodelovanje med velesilami in Združenimi narodi, sodelovanje, na katerem sloni svetovni mir.

Še nikdar ni nobena država sklicala volitev, na katerih bi se odločala o tako velikih vprašanjih. Da se je francoski narod za rešitev teh vprašanj raje poslužil volivnic kot po svinčenk, pomeni največjo počastitev politicnega genija francoskega naroda in zrelosti njegovega značaja. Poleg tega predstavljajo francoske volitve triumf demokracije, ki gre preko izida, pa naj bo kakršen koli. Po stirih letih in pol suženjstva je francoski narod pri volitvah, ki so bile v Evropi do danes najbolj svobodne, pokazal, da je spet gospodar svoje bodočnosti. Francozi so pokazali, da znajo urediti razlike v mišljenji kot civilizirani možje in žene na demokratični način, ki sloni na večini, ne da bi se bilo treba poslužiti strojnic, ki jih tako poveličujejo tisti, ki skušajo s terorjem doseči to, kar ne morejo doseči z glasovanjem.

Francoski narod si ni samo pridobil načel, za katere se je bila ta vojna, temveč je dal tudi pouk vsem tistim narodom, ki tako v Evropi kot v ostalem svetu še niso znali doseči njegove višine.

Zadnja poročila

Zadnje uradne številke o izidu francoskih volitev za 90% volivnih okrajev so naslednje:

komunisti 4.869.013 (27%); republikansko ljudsko gibanje (Bidault) 4.446.931 (24.4%); socialisti 4.354.289 (23.8%); radikali 1.029.227 (5.6%); desničarske stranke 2.496.270 (13.7%); manjše stranke: republikanci 537.296; Union Democratique et Socialiste de resistence (s socialističnimi tendencami) 258.786; neodvisni socialisti 207.537; neodvisni radikali 34.648.

Te številke še ne vsebujejo podatkov za dvoje pariških okrajev in za tri departemente.

Zadnje številke o referendumu iz 89 izmed 93 francoskih ter alžirskih departementov so:

Prvo vprasanje: pritrdilni odgovori 19.081.808; protivni odgovori 800.884.

Drugo vprašanje: pritrdilni odgovori 13.224.753; protivni 6.613.635.

Ti izidi veljajo skoraj kot dokončni.

V novo ustavodajno skupščino je bilo izvoljenih 111 članov stare poslanske zbornice ter 38 članov posvetovalne skupščine, ki niso bili nikdar člani prejsnjih parlamentov.

IZ JUGOSLAVIJE

V Kragujevac je prispela prva večja količina tekstilnega blaga, ki ga bodo razdelili meščanom in vaščanom kragujevskega okraja. Pošiljka vsebuje okrog 2.200 kg raznih tekstilnih predmetov. Razen tega bo prebivalstvu razdeljeno 3000 kilogramov bonbonov, čokolade in druih sladkarij. V zadnjih dneh je prispela tudi znatna količina raznih železnih predmetov. Med temi je mnogo poljedelskega orodja, srpov, motik, kos, lopat in drugih stvari. Vsi ti predmeti so izdelani večinoma v domačih tovarnah.

* * *

Po objavi zagrebške volivne komisije je pri volitvah za zagrebško mestno skupščino in za rajonske narodne odbore glasovalo od celokupnega števila 168.204 vpisanih volivcev 143.761 ali 85.46 odstotkov.

* * *

Na dnevnem redu zasedanja začasne narodne skupščine, katero so sklicali za 26. oktober, je 17 zakonskih prelogov. Med njimi je ukaz o razpustu skupščine, predlog zakona o državnem predračunu, predlog zakona o skrajšanju obveznega šolskega pouka od 8 let na 7 let in predlog zakona o ukinitvi meščanskih šol v državi.

* * *

Prvo obletnico osvoboditve so v Beogradu proslavili z veliko vojaško parado. Navzoči so bili maršal Tito in člani vlade ter zastopniki diplomatskega zbora.

* * *

V Beograd je prispela češkoslovaška delegacija, ki bo imela z jugoslovanskimi predstavniki razgovore pogodbi za zračni promet med obema državama.

* * *

Ministrstvo industrije hrvatske narodne vlade je izdalo dovoljenje za ustanovitev podjetja za izdelavo električnega materiala. Imenuje se «Elektroindustrija» in ima sedež v Zagrebu.

Možnost preložitve madžarskih volitev

Anglo-ameriški protest proti madžarsko-sovjetski trgovinski pogodbi - Demanti o obsednem stanju

Budimpešta, 23. oktobra

Britanska radijska družba prinaša poročilo agencije «Reuter», da sta ameriška in britanska vlada protestirali pri sovjetski vladi glede sklenitve petletne madžarsko-sovjetske trgovinske pogodbe.

Poročilo pripominja, da so 2. septembra zaključili pogajanja za sklenitev petletne pogodbe za «gospodarsko sodelovanje» med Sovjetsko zvezo in Madžarsko, s katero je priključeno Sovjetski zvezi skoraj 50% notranjega madžarskega gospodarstva.

Pogodba predvideva ustanovitev različnih važnih družb in finančnih skupin, katerih nadzorstvo naj bi se delilo v enake dele med Sovjetsko zvezo in Madžarsko. Te skupine naj bi prevzele odgovornost za razvoj vse glavne madžarske industrije, za izrabljanje naravnih dobrin, za poljedelstvo in prevoze, pri katerih je vključen tudi rečni promet na Donavi.

Vorošilove zahteve

Posebni «Reuterjev» dopisnik iz Budimpešte poroča, da obstoji po zadnjih vesteh možnost, da bodo splošne volitve, ki so bile napovedane za prve dni novembra, preložili do maja prihodnjega leta. Po izidih občinskih volitev so komunisti zaskrbljeni o izidu splošnih volitev. Najnovejši dogodek v tej politični borbi so imeli pred štirimi dnevi, ko je na zasedanju madžarskih ministrov maršal Vorošilov zahteval, da uvedejo «skupno listo» z namenom, da preprečijo stavke in izgrede, ki bi v nasprotnem primeru lahko nastali. «Skupna lista» bi morala imeti 49% komunistov in socialdemokratov; ostalih 51% bi zavzemali predstavniki vseh drugih strank.

Voditelji stranke malih lastnikov bodo razpravljali o tem predlogu.

Kljub politični napetosti vlada v Budimpešti mir. Vesti o obsednem stanju so neresnične. Te vesti so nastale zaradi nepravilnega tolmačenja vojaških zakonov, o katerih je poročala radijska postaja v Budimpešti, ki imajo namen najstrožje kaznovati vse tiste, ki se ukvarjajo s črno borzo in vse tiste, ki bi skušali povzročiti izgrede.

Po občinskih volitvah je bilo mnogo nasilnih dejanj, ki jih pripisujejo ekstremističnim komunistom.

Gromikov o Stalinovi bolezni

Washington, 23. oktobra

Dopisnik «Associated Press» se je obrnil na sovjetskega poslanika v Združenih državah Andreja Gromikova, da bi razjasnil utemljenost vesti, po katerih naj bi bil Stalin težko bolan. Gromikov se je omejil na sledeči odgovor: «Nobenega poročila nimam, ki bi potrjevalo to vest».

Churchill zahteva močno Anglijo

London, 23. oktobra

Churchill je pred parlamentom iznesel svoje stališče o velikosti britanske vojaške sile v bodočnosti. Udeležil se je razgovorov o demobilizaciji in kritiziral vlado zaradi njene akcije. Pozival je k čim prejšnjemu povratku ljudi. Po Churchillovem mnenju bi morala imeti Britanija v naslednjih desetih letih vojsko, ki bi štela milijon mož, letalstvo, ki bi štelo 400.000 mož in imelo 4.000 letal v permanentni službi ter končno vojno mornarico, ki bi štela 150.000 mož.

ZAPISKI

UNRRA

«United Nation Relief Rehabilitation Association» — «Družba Združenih narodov za pomoč in okrepitev» je ustanova, katero so ustanovili Združeni narodi pred leti. Njen namen je pomagati narodom, katere so sovražniki za časa zasedbe izropali ali pa je bilo njihovo gospodarstvo uničeno v bojih, ki so bili na njihovem ozemlju. Pomoč ustanove je namenjena izključno zavezniškim narodom, katerih ozemlje je bilo popolnoma zasedeno od sovražnika. Pomoči te ustanove se ne morejo poslužiti tiste države, ki niso postale v celoti žrtve sovražne zasedbe. Sredstva za delo je imela ustanova dobiti od vlad Združenih narodov po določenem ključu. Vendar so bili določili izjeme, tako da so sredstva za delovanje ustanove UNRRA dale predvsem vlade Združenih držav, Velike Britanije, Francije in nekaterih drugih manjših držav. Sovjetska zveza je odklonila vplačilo v skupni fond ter je po dogovoru končno pristala prispevati šele po petih letih.

Od skupnega predvidenega obratnega kapitala 3.300 milijonov dolarjev, so Združene države prispevale same 1.300 milijonov, naknadno pa so odobrile še novih 550 milijonov dolarjev, da so omogočile delo ustanovi UNRRA do konca tega leta.

Glavni ravnatelj je Američan Herbert Lehman. V nedavni oddaji ameriške radijske družbe N. B. C. je podal pregled o dosedanjem delovanju in sedanjem položaju ustanove, iz katerega posnemamo najzanimivejše podatke. Istočasno je govoril tudi pomočnik ameriškega ministra za gospodarske zadeve in zatopsnik Združenih držav v upravnem odboru ustanove UNRRA, William L. Clayton.

«Medtem ko se bližamo najhujši zimi, kar jih pomni zgodovina novejšega časa, se ustanova UNRRA bori, da bi rešila smrti čim večje število ljudi», je rekel ravnatelj Lehman. «V Evropi ni nič manj kot 180 milijonov ljudi, ki so na robu tega, kar imenujemo stradanje. Jasno je, da bi izostanek pomoči, katero pričakujejo od ustanove UNRRA, povzročil nered in zmešnjavo. Do konca tekočega meseca bo ustanova dobavila Evropi več kot dva milijona ton živil. Trenotno ustanova UNRRA nalaga najmanj po 50 ladij mesečno, ker je od konca vojne na razpolago večje število ladij, kot jih je bilo med trajanjem vojnih operacij v Evropi in na Daljnem Vzhodu».

«Nekateri očitajo, pravi nadalje ravnatelj Lehman, da je pomoč prišla včasih z veliko zakasnitvijo, toda poudariti moram, da je bila organizacija za pomoč osvobojenim narodom pripravljena pri vsaki osvobojeni državi že v nekaj tednih in da ni krivda ustanove, če posamezni narodi ali njih deli niso ob pravem času dobili potrebne pomoči. Vzroki so bili izven dosega uprave, mnogokrat celo na strani osvobojenih narodov oziroma njihovih vlad».

«Trenotno deluje ustanova UNRRA v Grčiji, Jugoslaviji, Poljski, Češkoslovaški, Italiji, Albaniji in na Kitajskem. Pomoč Kitajski stalno narašča. Upamo, da bomo mogli poslati v najkrajšem času pomoč tudi drugim osvobojenim narodom v Aziji».

Ravnatelj Lehman je priznal, da je prišlo do napak, toda «kdor dela, dela tudi napake, tako da bi bila edina pot, po kateri bi se mogli izogniti takšnim očitkom o storjenih napakah, če ne bi nič delali. Po tej poti pa ustanova UNRRA ni hotela iti. Preskrbeli smo dobavo blaga narodom, ki so ga bili potrebni. Ti narodi nas bodo sodili po tem, kar smo za njih naredili».

Namestnik ameriškega ministra za gospodarstvo, William Clayton, je dejal: «Ustanovo UNRRA so obtoževali, da ni storila dovolj, ker ni mogla delovati v vzhodni Evropi in ker ni pomagala pri obnovi v opustošenih deželah. Treba je pripomniti, da njena ustanovna listina predvideva samo ukrepe za pomoč in okrepitev, a ne udejstvovanja, ki so v zvezi z obnovo. Menim, da bo ob koncu mogoče reči, da je imela ustanova UNRRA, ki je prva mednarodna ustanova za pomoč v velikem obsegu, velik uspeh. Glavno pa je, da je ne opustimo, ko je šele na polovici njene poti do cilja. Upam, da bo zavest ameriškega naroda preprečila, da bi se kaj podognega zgodilo».

Minister Clayton je omenil prošnjo za nove dobave, katerih vrednost naj bi znašala 1.800 milijonov dolarjev, o katerih se je govorilo na poslednjem sestanku Združenih narodov v Londonu. Poudaril je, da bo v nasprotnem primeru morala UNRRA ustaviti svoje delovanje, ne da bi izvršila polovico dela, ki bi ga morala.

(Nadaljevanje prihodnjič)

IZ SLOVENIJE

Za študij na zamejskih šolah morajo dijaki narediti predhodno prošnjo na zvezno ministrstvo v Beogradu, katero vložijo preko ministrstva za prosveto narodne vlade za Slovenijo, da to izda soglasnost za šolanje v tujini. Šele na podlagi dovoljenja ministrstva v Beogradu se more dotična oseba obrniti na ministrstvo za notranje zadeve Narodne vlade za Slovenijo. V ta namen mora predložiti prošnjo po predpisanem vzorcu v dveh izvodih, tri fotografije ter plačati naslednje takse: 10 din za prijavo, 50 din za potni list, posebno takso za veljavnost do pol leta 50 din, preko pol leta do enega leta din 300 in preko enega leta do dveh let 600 din. Računajo, da se bo vpisalo na univerze v Jugoslaviji 30.000 slušateljev, na katerih pa je prostora samo za 20.000 oseb.

Odbor slušateljev ekonomskih ved v Ljubljani prireja za svoje člane predavanje o narodno-osvobodilnem boju.

Oddelek za notranjo upravo pri Narodni vladi za Slovenijo v Ljubljani je kaznoval v času od 16. do 17. oktobra 1945 13 šoferjev in 4 motocikliste zaradi prehitre vožnje, 75 kolesarjev in 2 voznika zaradi nepravilne vožnje in 4 osebe zaradi nedostojnega vedenja. Od večjih kazni je zabeležiti primer soferja Vokača Janka, vozača pri ruski misiji, ki je na Grudnovem nabrežju do smrti povozil 3 kolesarje. Kaznovali so ga z globo din 3.000 ali 60 dni prisilnega dela in na odvzem šoferske izkaznice za dobo enega leta.

Revizija japonske ustave

Predpriprave vrši cesarjev zaupnik princ Konoye - Volitve bodo v začetku prihodnjega leta

Tokio, 23. oktobra

Princ Fumiaro Konoye je izjavil, da bo nova japonska ustava odvzela cesarju Hirohitu mnogo pravic in jih prenesla na japonski parlament.

Konoye, ki je bil večkrat ministrski predsednik in je eden izmed najzaupnejših svetovalcev je dejal, da Hirohito želi, da bi dobila Japonska z revizijo ustave čim močnejši parlament tako, da bi mogel odločilno vplivati v narodni politiki.

Po cesarjevih navodilih, ki so se ozirala na želje generala MacArthurja, dela princ Konoye na reviziji ustave.

Konoye je dejal, da bo nova ustava «znatno okrnila» vse cesarjeve pravice in bo vsebovala verjetno tudi izjavo, ki je enaka ameriškemu «bill of rights».

Kot poroča neki dopisnik «New York Timesa», se zdi, da bo obsegal novi japonski politični sistem različne stranke in da je bilo že doslej ustanovljenih šest političnih strank.

Dopisnik dodaje, da bo nova vlada po vsej verjetnosti koalicija raznih strank. Niti ena teh skupin ni zahtevala, naj bi Hirohita odstranili.

Na Japonskem se vrše priprave za volitve, ki bodo v začetku prihodnjega leta. Vlada je na nujno zahtevo zaveznikov obvestila, da bodo vsi moški med 20 in 25 letom in vse ženske istih let do 15. decembra vpisane v volivne imenike.

Nova poročevalska agencija

Ustanovljena je bila nova japonska poročevalska agencija, ki se bo imenovala «JIJI». Njeni nameščenci bodo tudi njeni lastniki.

Agencija «JIJI» bo zapostila tudi zavezniške dopisnike v Tokiu, ter tako nadomestila agencijo «Domei», oziroma agencijo «Koyodo», ki je nedavno nasledila agencijo «Domei».

Ustanovitev agencij «Koyodo» in «JIJI» pomeni, da bo Japonska imela prvikrat po desetih letih dve različni poročevalski agenciji.

Quislingov priziv odbit

Oslo, 23. oktobra

«Reuter» poroča, da je norveško vrhovno sodišče odbilo Quislingov priziv zaradi smrtne kazni. Kljub temu, da je bil priziv odbit, bo vladna plenarna seja preučila Quislingovo razpravo, kakor je to v navadi pri vseh smrtnih obsodbah. Datum sestanka te seje še ni določen.

Obžalovanje sovjetskih vojaških oblasti

Budimpešta, 23. oktobra

Sovjetske vojaške oblasti so izrazile globoko obžalovanje, ker so pomotoma aretirale Philipa Broada, političnega svetnika pri vrhovnem poveljniku sredozemskega področja.

Broada so pretekli petek aretirale sovjetske obmejne straže, ko je potoval z Dunaja v Budimpešto. Tri ure po aretaciji so ga izpustili.

Ne odlagajmo orožja

Izjava maršala Montgomeryja

London, 23. oktobra

Marsal sir Bernard Montgomery je izjavil, ko je sprejel častno meščanstvo mesta Varwicka, da morejo angleški politiki voditelji «ohraniti strogo nadzorstvo nad mnogimi stvarmi, ki so bile v preteklosti prepuščene zasebni pobudi».

«Vsi moramo danes žrtvovati del svoje osebne svobode za dobrobit naše države. Zasebne napore moramo prilagoditi načrtom, ki jih ima vlada». Montgomery je dodal: «Samo na ta način lahko upamo, da bomo uspešno opravili veliko nalogo, ki nas čaka».

Montgomery je potem omenil, «da si Velika Britanija ne more več dovoliti, da postavi na stran orožje in da ga celo zanemarja, kakor je to storila v preteklosti takoj, ko je prenehala nevarnost».

Nemiri v Perziji

Teheran, 22. oktobra

Perzijske policijske sile še niso mogle dobiti od sovjetski oblasti dovoljenja za vstop v severne pokrajine. Perzijski časopisi so objavili, da se v severni Perziji nadaljujejo nemiri in upori.

Sovjetska zveza je poslala predstavnikom svobodnega Kurdskega gibanja v severni Perziji, ki so pred kratkim obiskali Baku v Sovjetski zvezi in ki so se zdaj vrnili na svoja mesta, tiskarske stroje in 2 toni tiskarskega materijala.

Odstop perzijske vlade

Teheran, 23. oktobra

Perzijski ministrski predsednik Mushin Sadr je odstopil. Njegova vlada bo vodila posle do izvolitve nove vlade.

Zunanji minister Anushirawan Sepahbodi je izjavil, da bodo do 2. marca 1946 vse tuje čete zapustile Perzijo.

Sedanja vlada je bila setavljena preteklega junija in Sadr je zavzemal mesti ministrskega predsednika in notranjega ministra. Perzijska poslanska zbornica je 11. oktobra določila, da se splošne volitve ne bodo vršile toliko času, dokler bodo v deželi tuje čete.

Dan prej je angleški zunanji minister Bevin naznanil, da bodo do 2. marca prihodnjega leta na podlagi dogovora med Veliko Britanijo in Sovjetsko zvezo vse tuje čete zapustile Perzijo.

Volitve v Luksemburgu

Luksemburg, 23. oktobra

Pri splošnih volitvah v Luksemburgu je zmagala krščansko-socialistična stranka s konservativno težnjo. S tem je majhna država pokazala, da ne pozna splošne težnje političnega življenja vseh evropskih držav.

Mesta v parlamentu so zasedli takole: krščanski socialisti 24 (pred vojno 25), socialisti 12 (pred vojno 18), demokrati domoljubi — odporna skupina 8, neodvisni demokrati 2 (pred vojno 6). Edina omembe vredna novost je izvolitev 5 komunistov; to je prvikrat, da je komunistična stranka zastopana v parlamentu Velike kneževine.

Izvolili so spet vse prejšnje ministre, toda ministrski predsednik bo kljub temu podal kneginji Charlotti ostavko vlade. Verjetno bo sestava nove vlade poverjena spet njemu.

Napadi na kolporterje Grolove "Demokratije"

Beograd, 23. oktobra

«Associated Press» poroča, da so večino kolporterjev edinega opozicijskega lista v Jugoslaviji, Grolove «Demokratije», istočasno napadle skupine mladeničev. List so prodajalcem nasilno trgali iz rok in ga zažigali. Uradno so potem objavili, da so ti napadi nedovoljeni in nekontrolirani ter da vprizarjalci nimajo nobene zveze z narodno fronto. Minister Sreten Žujović je izjavil, da je bilo poslanih na ulice 1.000 miličnikov, da vzdržujejo red.

Volitve na Portugalskem

Lizbona, 23. oktobra

Zaradi pričakovanih neredov ob prijavi kandidatnih list je vlada vpoklicala miličnike; ustavila je policijske dopuste, poslala vojsko na vaje ter prepovedala dijaška zborovanja.

Volitve v Bolgariji

Sofija, 23. oktobra

Opozicijske stranke, ki se ne bodo udeležile volitev, so izdale proglas, v katerem pravijo: «da ne želijo izpostavljati volivcev terorju vlade ki hoče pri volitvah za vsako ceno zmagati».

Trumanov odposlanec v Bolgariji

Sofija, 23. oktobra

Urednik nekega ameriškega lista Mark Etheridge, ki po naročilu predsednika Trumana potuje po Bolgariji in Romuniji, da bi ugotovil, kakšne so politične svoboščine v teh državah, je v Sofiji izjavil: «Nimam mnogo povedati. Prišel sem predvsem zato da bi poslušal». Dodal je, da se bo dva ali tri tedne mudil v Bolgariji in obiskal razne pokrajine.

Nove britanske čete v Palestini

Hajfa, 23. oktobra

V Palestino je prispel nadaljnji kontingent več tisočev britanskega vojaštva, ki se je izkrcalo v pristanišču Hajfa. Zadnja ojačenja so prispela verjetno v ponedeljek.

Zavezniška uprava v Nemčiji

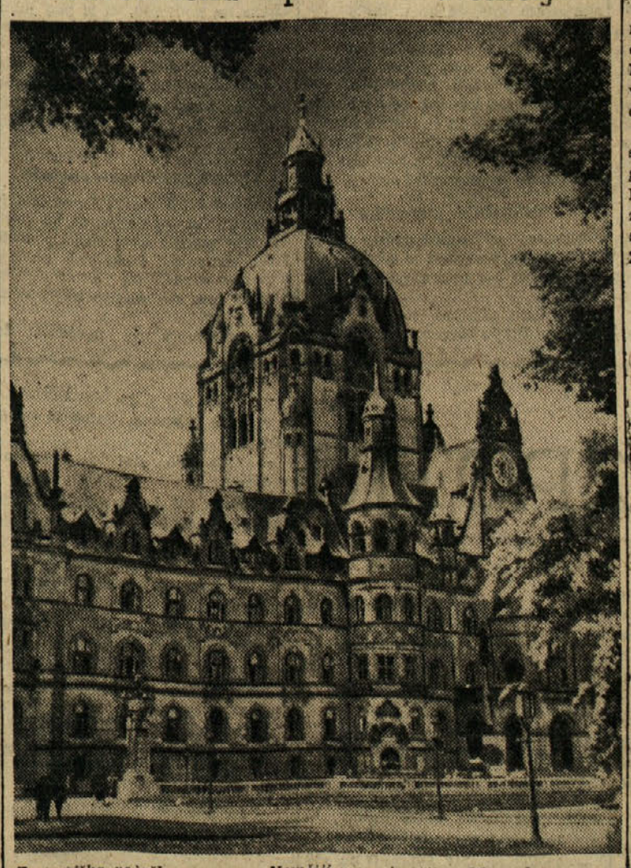

Zavezniška vojaška uprava v Nemčiji mora izvršiti velike naloge: preurediti notranjo upravo in policijsko službo, izčistiti nacistične prvake in člane iz vsega javnega življenja in nadzorovati tiste naciste, katere ni mogla nadomestiti z drugimi Nemci, ker so bili skoraj vsi sposobni ljudje prisiljeni sodelovati z nacističnim režimom, ki je trajal dvanajst let. Slika nam kaže glavni stan zavezniške vojaške uprave v Hanovru, kjer se zdaj stekajo vse niti zavezniškega delovanja v nesovjetskem zasedbenem delu. Nemčije. V tem mestu se porajajo tudi prvi začetki bodoče demokratične Nemčije. Pred dnevi je bilo v Hanovru zborovanje obnovljene nemške socialno demokratske stranke.

Položaj v Argentini se je ustalil

"Kar pa se je pripetilo, se lahko ponovi"

Buenos Aires, 23. oktobra

Včeraj se je vršila slovesnost zaprisege novega ministrskega podpredsednika generala Juana Pistarinija in štirih častnikov, ki so v vladi. Slovesnosti je prisostvoval tudi Juan Peron.

«United Press» poroča, da so Peronu, katerega delavnost je ostala po njegovem povratku na oblast pokrita s skrivnostno tenčico, ob njegovem prihodu na sedež vlade ploskali.

„New York Times" o položaju

Uvodnik «New York Timesa» potrjuje, da dopušča odstranitev vlade polkovnika Perona, ki so jo pred kratkim izvedli, upanje demokratskim elementom, da se lahko to, kar se je enkrat zgodilo, spet ponovi.

«Vrnitev polkovnika Juana Dominga Perona na oblast — piše uvodnik — kaže, da državi, ki je prišla v roke skupinici brezvestnih mož, ni lahka vrnitev v svobodo».

«Dejstvo, da so nasprotni elementi dosegli Peronovo odstranitev z oblasti, čeprav samo za nekaj dni, dopušča dobro upanje za bodočnost. Kar se je enkrat dogodilo, se lahko ponovi. Po našem mnenju ni brez pomena, da se Peron ni vrnil na oblast zaradi samega sebe. Brez dvoma bo pomenilo zbližanje polkovnika s sindikatnim gibanjem neko določeno nezaupljivost med ostalimi častniki vojske, ki imajo demokratične težnje.

Brez dvoma pomeni Peronova osvoboditev in vrnitev na oblast mnogih njegovih pripadnikov vrsto udarcev za argentinske demokratične elemente, katerih delavnost se je v zadnjih tednih zelo povečala. Ni pa verjetno, da bi ti s tem opustili boj».

Svoboden svet

Želeli smo si svobodnih sodelavcev v svobodnem svetu, ustvarili pa smo orodja brez lastne pobude. V sebi smo ubili vse, kar je v nas človeškega in zagrešili zločin proti sebi in človeštvu».

Johann Gottlieb Fichte

GOSPODARSTVO

Po dveh letih in pol so obnovili enega najvažnejših rudnikov donske kotline. «Zahodna Karejtalnaja», ki so jo uničili Nemci, je pred vojno proizvajala dnevno več kot 3.000 ton premoga.

Ameriško trgovinsko ministrstvo je obnovilo trgovinske odnošaje med domačimi proizvajalci in izvoniki ter tujimi nakupovalci. Iz tujine je prišlo že mnogo prošenj za različne ameriške proizvode. Prošnje je trgovinsko ministrstvo predalo proizvodnikom. Prošnje se nanašajo na steklovino za Indijo, 50.000 metrov bombažnih tkanin za Irsko, riževo seme za Meksiko, 12.000 ton penečega pralnega mila in 1.500 ton toaletnega mila za Alžir, budilke za Novi Zeland in moko za Avstralijo.

V Ukrajini gradijo prvo tovarno za kroglična ležišča. Letna proizvodnja bo znašala po dosedanjih predvidevnjih 10 milijonov ležišč. Tovarna bo začela obratovati koncem leta.

Združene države in Sovjetska zveza sta podpisali trgovinski dogovor, po katerem bo Sovjetska zveza nakupila v Združenih državah večje število cevovodnih naprav za olja v vrednosti 400 milijonov dolarjev. Poleg tega bo kupila dobave, ki so bile ob ukinitvi zakona o najemu in posojilu namenjene sovjetskim oboroženim silam.

Predsednik Truman je predložil Kongresu zahtevo po preskrbi potrebnega kapitala za nadaljevanje javnih del, ki so jih ustavili med vojno. Za vojaška tehnična dela je zahteval 128.475.000 dolarjev, za izboljsanje zemlje pa 93.367.000 dolarjev. Te vsote bodo uporabili predvsem za nadzorstvo nad poplavami in za izboljšanje plovbe. Načrti so del programa, ki ga je izdelala ameriška vlada za vrnitev vojne industrije v mirnodobno.

V Rimu so podpisali pogodbo med ameriško vojaško upravo in italijansko vlado, po kateri bo poslednja odkupila presežno blago, ki ga ima ameriška vojaška uprava v Italiji. Vrednost zaključene količine znaša dva in pol milijona dolarjev. Gre predvsem za avtomobile in sestavne dele motorjev.

Sovjetska zveza se je odločila sprejeti povabilo na sestanek ustanove Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo.

Ameriška izvozna banka je odobrila posojilo milijon dolarjev za finansiranje izvoza 800.000 bal bombaža v Belgijo, Češkoslovaško, Dansko, Francijo, Italijo, Norveško, Nizozemsko in Poljsko. Izvoz bodo izvršile zasebne tvrdke, ki bodo za prejeta posojila plačale 2 in pol odstotka obresti.

Švicarska vlada je sklenila razpisati posojilo v višini 300 milijonov sfrs. Del posojila v znesku 175 milijonov bo nosil obresti 3.5% in bo izplačan v 15 letih. Ostanek posojila bo nosil 3.25% obresti in bo izplačan v 10 letih.

Kanada bo dobavljala meso Franciji, kot je izjavil po svoji vrnitvi iz Quebeca francoski kmetijski minister Tanguy Prigent.

Ukinitev nadzorstva nad ameriško industrijo je najavil ameriški ravnatelj za preosnovo vojne proizvodnje, John Snyder. Po njegovi izjavi bodo od 650 obratov, ki so jih nadzorovali še pred nekaj meseci, na koncu tega meseca nadzorovali samo še 55, ob koncu novembra pa samo še 40 podjetij. Vlada bo stremela tudi za tem, da pospešuje proizvodnjo cenenega blaga, ker so se s koncem vojne plače in mezde ameriškega delavstva znižale za 23%. Vlada in predstavniki industrije in delavstva bodo preučili, v katerih gospodarskih panogah bi bilo mogoče dvigniti plače in mezde, ne da bi to imelo vpliv na dvig cen. Visoke plače in nizke cene blaga, to je tradicionalna ameriška politika na socialnem polju.

Tri tovarne za strelivo, ki so last «I. G. Farbenindustrije» bodo razstrelili, pet drugih pa bodo prevzeli na račun reparacij. Vse tovarne so na ameriškem zasedbenem ozemlju. Razen teh tovarn za strelivo bodo po dosedanjih sklepih prevzeli še 21 drugih tovarn na račun vojnih odškodnin.

Po finančnem dogovoru med Združenimi državami in Belgijo bodo ameriške vojaške oblasti vrnile Belgiji vse zneske, ki so jih slednje plačale v belgijskih frankih, v dolarjih.

Zaradi suše so morali v južni Afriki omejiti živilske obroke. Posebno koruza, ki je glavni vir za prehrano tamkajšnjega prebivalstva, je slabo obrodila.

Meso, olje in nekatera druga živila bodo delili po obrokih tudi v mesecu novembru, tako je javil ameriški kmetijski minister Anderson. Namen tega ukrepa je zagotoviti dobavo teh živil v prekomorske države in pripraviti potrebne zaloge za drugo četrtletje prihodnjega leta, ker v tem času navadno primanjkuje mesa.

Spremenjena Anglija

Današnja Anglija ni tista, kakršna je bila pred svetovno vojno, niti tista, ki se je šest let upirala sovražniku. Vsa se je spremenila. Spremenil se je način reda in mestnega obnašanja, ki je bilo nekdaj tako živahno. Ljudje, ki stoje v vrstah in so nehote stopili na prostor drugega, se oproščajo. Vljudnost jim je še vedno ostala. Vendar pa se vse tisto, kar je še ostalo, kljub temu spreminja. Spreminjajo se okusi, navade in tradicija. Prišlo je do preobrata.

Angleška žena, ki je prišla iz Amerike, kjer je preživela delj časa, pravi ob svojem prihodu, da spremembe niso tako velike, kot je pričakovala. Čim bolj pa se poglablja v nove razmere, tembolj uvideva, da Anglija ni več Anglija, kakršna je bila takrat, ko jo je zapustila.

Neki Francoz, ki je po vojni spet obiskal Veliko Britanijo in videl velike spremembe v angleškem življenju, je ves iznenaden izjavil: «Ta država se je mnogo bolj spremenila kot Francija.»

Nek stari italijanski liberalec, ki je med konferenco Sveta zunanjih ministrov spet po dolgem času obiskal angleško prestolnico, je zaman iskal bogati in brezskrbni London, ki ga je poznal od prej. «Videl sem Neapelj in Torino», je dejal, «in zaradi tega me toliko ne preseneča materialna škoda, razžaloščen pa sem nad trudnostjo, skrbjo in pomanjkanjem te prestolnice, ki je nam Evropcem vedno predstavljala višek bogastva, udobnosti in trdnega samozaupanja.»

London izgleda danes kot proletarske prestolnica. Nemogoče je ločiti bogatega od siromašnega. Vsi nosijo kovčke in cule, stara oblačila in govore o vsakdanjih stvareh: o sladkorju, platnu in drugih tkaninah. Vsi se ustavljajo in si ogledujejo izložbe na Picadillyju, kjer je razstavljeno redko sadje. Zdi se, da vsi iščejo nekaj, česar ne morejo najti.

Da, London izgleda kot proletarska prestolnica. Toda duh je ostal stari zagrizeni, žilavi britanski duh. Tega ni in ne bo mogel sproletarizirati nihče.

Duhaprisotnost

Znanega španskega slikarja Picassa, je nemška okupacija doletela v Parizu in klicali so ga na Kommandaturo. Prenapeti nacistični častnik ga je nakričal: «Vi ste tisti protifašistični slikar?»

«Da, jaz sem slikar», je Picasso mirno odgovoril.

Nacist mu je pomolil pod nos fotografijo njegove znane slike španskega mesteca Guernica. Kaže razdejano Guernico po nacističnem bombardiranju med državljansko vojno.

«Je to vaše delo?» je zavpil nacist.

«Ne, gospod, vaše,» se je glasil odgovor.

Glasgow Herald

Ko se ljudje postarajo, dobe obraze, kakršne zaslužijo.

Owen D. Young

Priprave za čistko, do katere ni prišlo

Ko so se leta 1940 Nemci pripravljali na izkrcanje v Angliji, je imela njihova Gestapo že pripravljene spiske vseh angleških tvrdk in osebnosti, ki bi naj bile delovale proti koristim Reicha. Na enem samem spisku je bilo 2 300 oseb, ki bi jih bilo treba zapreti neposredno po invaziji. Na spisku so bila imena od Churchilla do zadnjega židovskega begunca. Seveda so bila med njimi tudi imena vseh važnejših oseb iz emigrantskih vlad in odborov.

ZDRAVSTVO

Predsednik ameriške zveze za zaščito otrok, dr. Howard Kerschner, je izjavil, da je na svojem potovanju po evropskih državah, ko je obiskal Francijo, Belgijo, Nizozemsko in Norveško, ugotovil, da je najslabše zdravstveno stanje v južni Franciji. Po osvoboditvi je bila tam razširjenost jetike med otroci dvakrat večja kot pred vojno. 13 letni otroci so bili povprečno za 8 cm manjši in za 7 kg lažji kot otroci iste starosti pred 5 leti. Mnogo nizozemskih otrok ni po štirih mesecih zdravljenja v bolnišnicah zaradi izčrpanosti, ki je bila posledica stradanja in naporov v vojnem času, pokazalo nobenega znaka izboljšanja ali celo ozdravljenja. V Belgiji je našel dr. Kerschner jetične otroke v začasnih bolnišnicah, ki so bile nameščene v hlevih, kjer so otroci ležali na slamnjačah.

* * *

Dopisnik Britanske radijske družbe, Norman MacDonald, poroča o zdravstvenem položaju v Berlinu, ki ni preveč ugoden, tako da je umrljivost pred vojno bila štiri do petkrat manjša od današnje. V mestu še vedno razsaja tifus. Britanske oblasti poskušajo razne ukrepe, da bi zboljšale zdravstvene razmere na svojem področju. Proti tifusu so cepili 90% vsega prebivalstva. Spomladi bodo cepili še vse otroke med prvim in četrtim letom starosti. V Berlin so pripeljali 3000 bolniških postelj in ves zdravniški material, da bi bili pripravljeni na zimo. Tudi kanalizacijo so izboljšali. Veliko nevarnost predstavlja dotok beguncev, ki prihajajo iz vzhoda in prinašajo s seboj kali najrazličnejših bolezni.

* * *

Zdravniki Balbin A. Johnson, Herbert Ankert in Frank L. Melenej, čalni kirurškega oddelka kolumbijskega vseučilišča, so opazovali neke vrste bakterije, ki so jih izločili iz zastrupljenih ran in ki niso dovoljevale razmnoževanja drugim bakterijam v laboratoriju. Tako so iznašli novo razkuževalno sredstvo ,katero so imenovali «Bacitracin», ki ima isti učinek kot penicilin. Novo razkuževalno sredstvo je zelo uspešno proti gnojenju, zastrupitvi krvi, streptokokom, stafilokokom in gonokokom. Poskusi zdravljenja pri ljudeh so se zelo dobro obnesli.

TRŽAŠKA KRONIKA

TEDENSKA TISKOVNA KONFERENCA

Propaganda ne bo vplivala na zavezniško odločitev

Polkovnik Bowman o bodočnosti Julijske krajine - Odprava policijske ure - Otvoritev slovenskih šol - Dvojezični napisi - Vprašanje plina itd.

Na včerajšnji tiskovni konferenci je polkovnik Bowman, višji častnik za civilne zadeve Zavezniške vojaške uprave, govoril približno eno uro o različnih važnih vprašanjih, preden je odgovarjal na razna vprašanja in predloge zastopnikov tiska.

Kot uvod v onferenco je sporočil, da je ZVU sklenila ukiniti policijsko uro.

Porast dvojezičnih napisov

V zvezi s pismom Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora za slovensko Primorje v Trstu, je polkovnik Bowman govoril o naraščanju števila slovenskih napisov. Rekel je, da se pismo nanaša na dvoje vprašanj: prvič na dva dogodka, ki jih je izvršila skupina 60 ljudi blizu Gorice, ko je razbijala napisne deske s slovenskimi napisi. Omenjeni odbor v pismu vprašuje, če bo ZVU kaj ukrenila za zaščito navedene lastnine. Odgovor je bil seveda «da». Upati je, da bo lahko ZVU s svojimi omejenimi policijskimi silami ščitila vse državljane.

Drugi dogodek, ki ga omenja pismo, je trditev, da je zavezniška policija pomagala odstranjevati slovenske napise. Na to vprašanje je brez podrobnejših podatkov težko odgovoriti. Lahko pa pove, da je namen politike Zavezniške vojaške uprave ščititi državljane, da se lahko izražajo na svoj način in pravica vsakega trgovca je bila, odstraniti dvojezične napise, ako je to hotel.

V takih primerih mora zavezniška policija pomagati pri odstranjevanju teh napisov.

Njemu in vsakomur je jasno, da so dve tretjini slovenskih napisov naredili v zadnjih petih ali šestih tednih. Verjetno so to naredili, da bi vzbudili pri namestnikih zunanjih ministrov ali pri zunanjih ministrih simpatije za Slovence, ko bi prišli na to področje.

Stalna politika ZVU je, dovoliti svobodno izražanje mnenja, ali naj pripada ta pokrajina k Jugoslaviji ali Italiji.

«Mislim, da bodo takšne metode udarile nazaj», kakor pravijo v Ameriki; z drugimi besedami, škodovale bodo tistim, ki jih uporabljajo. Ne mislim, da bi namestniki zavezniških zunanjih ministrov, ali zunanji ministri, površno odločali o suverenosti tega prostora; če bodo izvedeli, da so bili napisi narejeni proti volji lastnikov hiš ali prodajalen, na katerih so nabiti ali naslikani, bodo namestniki zunanjih ministrov, ali zunanji ministri, sumili tudi v dobro vero drugih napisov.

S stališča tistih, ki se borijo, da bi ta del sveta pripadel k Jugoslaciji, je nadaljeval polkovnik Bowman, bo to nesreča, ker mislim, da ti napisi v mnogih primerih izražajo resnična čustva dotičnega ljudstva.

Drugačnega značaja so napisi na mostovih in javnih zgradbah. V pravnem pogledu tvorijo primere popačevanja, toda ZVU v tem pogledu ni bila stroga niti ne želi biti stroga. Vendar mora v pogledu javnih zgradb vztrajati, da je treba odstraniti napise, ki jih pačijo.

Vse to je povedano v najbolj prijateljskem duhu in ne tako, da bi preprečevalo izvestno izražanje političnega ali narodnostnega čustvovanja.

Odmevi učiteljske konference

Polkovnik Bowman je tudi dolgo poročal o demonstraciji italijanskih učiteljev na nedeljskem sestanku, ki je bil prejšnji teden. Pri listu «Il Lavoratore' so pisali, da je bil «disgustiran». Mogoče ima ta beseda v italijanščini drug pomen, kakor v angleščini. Kar je rekel, je, da je bil razočaran. Ni želel, da bi gledali na njegove pripombe o učiteljskem sestanku, ki jih je dal na zadnji tiskovni konferenci kot na ostro grajo. Pozna latinski temperament in ve, da se ljudje na tem delu sveta izražajo bolj kričeče, kakor v Ameriki ali Anglji.

Nekateri, ki so se udeležili demonstracij na učiteljski konferenci, so se mu oprostili in polkovnik želi, da bi ta dogodek bil s tem zaključen.

Zamuda z otvoritvijo slovenskih šol

Drugi predmet, ki ga je obravnaval polkovnik Bowman je pritožba, katero je dobil v zvezi z zamudo z otvoritvijo slovenskih šol. Izjavil je, da je častnik za prosvetne zadeve pri Zavezniški vojaški upravi, poročnik Simoni, «dosegel naravnost čudovite uspehe pri otvarjanju teh šol.»

«Med činitelji, s katerimi se je moral poročnik Simoni boriti, je močna opozicija ljudi, katerim so te šole namenjene.»

Druga težava je bila z učitelji in upravnimi uradniki. Vse smo skrbno upoštevali in ZVU je morala odkloniti ponudbe učiteljev v skupinah. Vse to je zahtevalo precej časa.

Vprašanje šolskih knjig

Zamudo je povzročilo tudi vprašanje šolskih knjig. Pred časom si je ZVU s pomočjo združenega gospodarskega sveta preskrbela primerek zelo dobre šolske začetnice. Bila je to knjiga, ki so jo uporabljali v Jugoslaviji pred vojno. Po skrbni preiskavi se je pokazalo, da ne vsebuje ničesar oporečnega. Knjiga je opisovala življenje na polju in v hiši, piščance, race, pse in mačke itd. in po našem mnenju ni imela nikakega političnega značaja.

Končno so nam sporočili, je nadaljeval polkovnik, da te knjige ne moremo dobiti, ker je fašističnega značaja in priporočili so nam, naj sprejmemo neko drugo šolsko začetnico, ki je bila na raznih mestih okrašena z jugoslovansko zastavo in je imela sliko vodje jugoslovanskega naroda. Pri tem je polkovnik Bowman pokazal knjigo, da so jo lahko udeleženci konference videli.

«V splošnem», je nadaljeval polkovnik, «se nam zdi, da je brez ozira na to, kako bi gledali na to knjigo pred ščestimi meseci ali pred enim letom, zelo malo primerno uporabljati to knjigo na ozemlju, ki je pod angleško in ameriško zasedbo.» «Preiskovanje in pregledovanje te knjige je tudi povzročilo zamudo pri otvoritvi slovenskih šol.»

Nato smo pregledali prvo knjigo, da bi ugotovili, kaj je v njej fašističnega. Edini odlomek, ki bi prišel v poštev, je tisti, ki govori o žitu, katero raste na polju in ki ga poleg ljudsva dobiva tudi kralj. Uporaba besede kralj, je očividno osnova za oznako, čes, da je knjiga «fašistična».

O otvoritvi šol

Častnik za prosvetne zadeve, poročnik J. P. Simoni je odgovoril na vprašanje, v katerem je bilo rečeno, da so mnogi starši v skrbeh zaradi nekega naznanila v listih, da bo otvoritev slovenskih šol imela za posledico zaprtje mnogih italijanskih šol.

Nihče ne namerava ukiniti italijanskih šol, je rekel poročnik Simoni. Obratno, ustanovljene bodo nove šole, ako bo to potrebno. Letos bodo na primer odprli v Gradežu tri nove razrede «scuola media inferiore» kot razširitev «Istituto Magistrale» v Trstu. Mogoče bodo v nekaterih krajih na Krasu, kjer je prebivalstvo večinoma slovensko, zaprte zaradi pomanjkanja učencev; vsekakor bodo v vsaki občini ustanovljene italijanske (ali slovenske) šole, če bo v okolici štirih kilometrov najmanj 25 otrok, potrebnih ljudskošolske vzgoje.

Nikakega vzroka ni za bojazen, da bi v tržaških predmestjih ne odprli italijanskih šol. Če ne bo potrebnih poslopij in če število šoloobveznih otrok ne bo dovolj veliko, bo treba uporabljati ista poslopja za italijanske in slovenske šole.

Takojšnja popravila

Nekateri so izrazili dvom, ali bo ZVU mogla poskrbeti za šole slovenskih otrok, ker primanjkuje šolskih poslopij.

Poročnik Simoni je odgovoril: «Razpoložljivo število šolskih poslopij je vsekakor zmanjšano, ker so mnoga šolska poslopja trenotno zasežena, druga pa so potrebna popravil. Storili smo vse, kar je mogoče, da bi čim prej omogočili takojšnja popravila in izpraznitev zaseženih šol.

Pomanjkanje poslopij in potreba po večjem številu šol zaradi otvoritve slovenskih šol pomeni, da bo pouk v prostih šolskih poslopijih moral biti izmeničen. Šolsko nadzorništvo bo določilo vrstni red in šole, ki si bodo morale deliti proste zgradbe.

Nekdo je svetoval, naj bi vpisovanje v šole omejili na tiste, ki so ali rojeni v Julijski krajini ali so v njej bivali pred 1. majem. Vprašanje se glasi takole:

«Dotok jugoslovanskih državljanov, ki so bili rojeni in so živeli izven Julijske krajine, do katerega je prišlo v Trstu z jugoslovansko zasedbo, je pomnožil naše politične, gospodarske in prehranjevalne težave. Da bi preprečili ta vpliv na šolskem področju, predlagamo ZVU naj imenuje za učitelje samo tiste, ki imajo italijansko državljanstvo, ali ki so bili rojeni in so živeli v Julijski krajini, pa so se morali izseliti, da bi se izognili fašističnim preganjanjem. Predlagamo tudi, da bi vezala vpis v šole na dovoljenje za bivanje pred 1. majem za vse tiste, ki niso bili rojeni v Julijski krajini».

«Za slovenske šole smo imenovali tudi profesorje in učitelje, ki nimajo italijanskega državljanstva», je odgovoril poročnik Simoni, «ker ni kvalificiranega osebja iz te pokrajine. Ti učitelji pa bodo nameščeni le, če bodo sposobni in če jih bodo oblasti za čiščenje ter varnostne oblasti potrdile, nameščeni pa bodo kot «pogodbeni» za šolsko leta 1945-46 brez obveznosti za vlado, ki bo po ZVU prevzela upravo na tem področju. Kar se tiče učencev slovenskih šol, je naglašeno, da bo po končanem vpisu vsako šolsko nadzorništvo vse vpise pregledalo. Ukrenili bomo potrebne korake v zadevi neregularnih vpisov, ali takih vpisov, ki so političnega in ne šolskega značaja».

ZVU ne izdaja potnih listov

Med drugmi vprašanji so obravnavali tudi težave, ki jih imajo prebivalci Julijske krajine pod angloameriško upravo v zadevi potnih listov.

«ZVU kot taka nikomur ne izdaja potnih listov. V primerih, da ljudje, ki živijo na ozemlju pod upravo, ZVU niso izgubili svojega državljanstva in da imajo države, h katerim pripadajo, zakonito priznano vlado, napotimo ljudi, ki želijo potne liste, na njihovo vlado.

Preskrba plina

V odgovor na vprašanje o preskrbi plina za Trst, je dejal major J. F. Foden, da namerava ZVU preskrbeti dovoljno količino plina za vse mesto, ki ga bo moglo istočasno uporabljati. Uporaba plina pa bo omejena na določeno število ur dnevno. Predvidoma bo to tri ure na dan in zdi se, da je najprimernejši čas za to vsak dan od 10. pa do 13. ure.

Dviganje potopljenih ladij

Polkovnik Bowman je odgovoril na vprašanje o dviganju potopljenih ladij «Stockholm» in «Rex». Rekel je, da leži ogrodje ladje «Rex» na področju, ki je pod jugoslovansko zasedbo in da zato ne more odgovoriti na vprašanje o dviganju niti zdaj niti v bodočnosti. «Stockholm» je v vodah, ki so pod zasedbo angloameriških sil. Odgovor na to vprašanje bo dal čez 14 dni.

Težave avtobusne postaje

Podpolkovnik de B. Deveraux je odgovoril na vprašanje, da so vojaške sile zasedle avtobusno postajo blizu centralne železniške postaje v poštne svrhe, da avtomobilski potniki tam ne morejo najti zatočišča.

Podpolkovnik je ugotovil, da imajo potniki dovolj prostora in po njegovem mnenju je ta prostor večji od potreb števila avtomobilov, ki zdaj obratujejo.

Lastništvo bombardiranih stanovanj

Na vprašanje o lastništvu bombardiranih stanovanj je odgovoril načelnik pravosodnega odseka, major A. E. Gold:

«Če je katera hiša v vojni poškodovana, potem najem te hiše ni izbrisan, marveč enostavno prekinjen. Prvotni lastnik ima zakonito posest in najem s tem ni prizadet. Tako določa obstoječe pravo. Po obstoječem pravu pa imajo stanovanjske oblasti tudi obratna opolnomočja. Niso vezana na običajna pravila, marveč odločajo o vsakem primeru v luči stanovanjske stiske. Stanovanjski urad torej lahko upošteva popravila, ki jih je izvršil najemnik, pri določanju lastnine stanovanja. Če pa stanovanjski urad sklene obratno, nima najemnik nikake pravice.

Preskrba premoga in lesa

Častnik za gorivo pri trgovskem odseku je poročal, da v videmski pokrajini sekajo les, ki ga po železnici prevažajo v Trst in ga delijo bolnišnicam, pekom in raznim ustanovam. Priznal je, da bo sedanja količina lesa da došča le tistim potrošnikom, ki imajo prednost. Upajo pa, da bo mogoče preskrbeti toliko lesa, da ga bodo lahko razdelili prebivalstvu, da si bo lahko skuhalo vsaj eno kosilo na dan.

Glede premoga, so bile potrebe industrije za oktober popolnoma krite in upajo, da ga bo tudi za prihodnje mesece dovolj.

Pomoč ustanove UNRRA

V odgovor na vprašanje o dobavah ustanove UNRRA za Italijo, je polkovnik Bowman pripomnil, da vpraševalec meni, da daje ta ustanova izredno pomoč poleg normalnih dobav. To ni res. Pod upravo ZVU prihajajo bistvene dobave po sporazumih, ki jih sklepa ta uprava. «Če bi uprava ZVU prenehala», je dejal polkovnik Bowman, «je lahko prebivalstvo tega področja prepričano, da Julijska krajina ne bo pozabljena, kar se tiče pomoči ustanove UNRRA.»

«Sem ameriški polkovnik»

Na koncu konference je rekel polkovnik Bowman, da je izvedel, da so ga označili za «slovenskega polkovnika». Bojim se, je nadaljeval, da me bodo po tem sestanku označili za «italijanskega polkovnika», V prid vsem bom hvaležen, če bi ljudstvo spoznalo, da sem le ameriški polkovnik, ki skušam kar najboljše izpolnjevati svojo dolžnost do vsakogar, nikakor pa nočem na nobenega vplivati, ali naj postane ta pokrajina italijanska ali jugoslovanska.

Polkovnik Bowman je zaključil: «Rad imam to ljudstvo in želel bi, da bi tudi ono imelo rado mene, moje častnike ter mojo upravo».

Festival dela

Ob priliki velike manifestacije dela v Trstu so na trgu Garibaldi govorili predsednik Združenih sindikatov g. Senili, ki je govoril v italijanščini, nadalje g. Ivan Bukovec, k je govoril v slovenščini; zastopnik italijanskega prosvetnega krožka prof. Ferlan je govoril v italijanščini in tajnik slovenske zveze g. Danilo Turk je govoril v slovenščini. V italijanščini je govoril tudi predsednik italijansko-slovenske protifašistične zveze odvetnik Pogasi. Zastopnik osvobodilnega odbora za Julijsko krajino g. Regent, je govoril v italijanščini in slovenščini.

Popoldne se je veliko udeležencev dopoldanske povorke podalo v Ljudski vrt, kjer je bila prirejena velika ljudska zabava s plesom.

GORICA

Občinski odbor za preskrbo bombardirancev

Topla zahvala vsem znanim in neznanim darovalcem

Občinski odbor za prekrbo bombardirancev, ki se je v vojnem času ustanovil pri mestnem županstvu sporoča, da je v preteklem mesecu septembru zaključil svoje poslovanje, ker je že izdal vsa sredstva, s katerimi je razpolagal.

Ta sredstva so obstojala skoro izključno iz prispevkov prebivalstva. Skupno so se nabrale sledeče svote: a) pri splošni zbirki, ki jo ta Občinski odbor organiziral v marcu 1945 219.767 lir; b) z raznimi prejšnjimi darovi 39.071.95 lir; c) iz drugih virov 2.628 lir. Skupno 331.466.95 lir.

Denar, ki je bil tako nabran, se je porabil naslednje: 1) za dela v stanovanjih, ki so bila nakazana družinam: bombardirancev 21.367.60 lir; 2) stroški za prevažanje pohištva itd. iz zadetih hiš, ki ga je organiziral odbor 136.176 lir; 3) podpore, ki so se dale kot prispevek za delno povrnitev stroškov za prevoz s privatnimi sredstvi 6.012 lir; 4) izredne denarne podpore 165.820 lir; 5) stroški za tiskovine in uradne potrebščine 1.372 lir; 6) preostanek po končni likvidaciji, ki ga je odbor izročil mestnemu podpornemu zavodu (E.C.A.) za občinske reveže 719.35 lir; Skupno 331.466.95 ir.

(Med izdatki niso všteti stroški za prevažanje pohištva in drugega, katero je mestna uprava vršila brezplačno s svojimi lastnimi sredstvi).

Poleg denarnih prispevkov, je odbor prejel in razdelil tudi podpore v blagu, kakor n. pr.: živila, obleke, kose pohištva, namizne pribore itd.

Izdajanje novih osebnih izkaznic

Danes izdajajo v Gorici nove osebne izkaznice pri pristojnem uradu, nameščenem v poslopju trgovske šole v ulici Roma št. 3, od 9. do 17.50. ure, vsem osebam, ki so dopolnile 18 leto starosti in živijo na področju Julijske krajine, s primkom z začetno črko BA do BAZ; v sredo 24. t. m. bodo izdajali izkaznice osebam z začetno črko BE do BOZ.

TRST

Odprava policijske ure

Od danes, to je od torka dalje, je v predelu Zavezniške vojaške uprave odpravljena policijska ura. Obveštilo je bilo izdano na včerajšnji tiskovni konferenci ZVU, z ozirom na politiko, ki teži za odpravo vseh omejitev, v kolikor je dana možnost.

Obvestilo slovenskim staršem

Ravnateljstvo nižje slovenske gimnazije v Trstu sporoča, da bodo sprejemni izpiti za vstop v prvi razred za vse tiste dijake, ki so vložili prošnjo, po naslednjem razporedu: v četrtek 25 t. m. od črke A do vključno črke G; v petek 26 t. m. od H do O; v soboto 27 t. m. od P do Z.

Izpiti bodo vsak dan ob 8. uri v ulici Corsica štev. 11/2. nadst. desno.

Vsak kandidat mora že pred izpitom vplačati na katerem koli uradu za «Ufficio del Registro» rač. štev. 11124 naslednji znesek: dečki 110 lir in deklice 150 lir. Položnice dobijo lahko na poštnem uradu. Odrezek poštne nakaznice naj predlože ravnateljstvu gimnazije. Poleg te pristojbine mora plačati vsak kandidat v gotovini 25 lir pri ravnateljstvu gimnazije.

Vsak kandidat naj prinese s seboj na dan izpita polo črtanega papirja, risalni list, peresnik, svinčnik in radirko. Vse druge podrobnosti lalko kandidati razberejo z oglasne deske v prostorih šole.

Vsi ostali slovenski dijaki, ki se še niso priglasili k sprejemnemu izpitu, naj to store nemudoma, še ta teden, pri ravnateljstvu vsaki dan od 10. do 12. ure.

Ravno tako bodo dijaki tudi izvedeli, kdaj se prične redno vpisovanje v ostale razrede in kdaj pričnо drugi izpiti.

PREHRANA

Prekajene ribe. Od danes dalje naj vsi prodajalci na drobno dvignejo pri Agrarni zadrugi prekajene ribe, nakazane od Prehranjevalne ga občinskega zavoda.

Jajca v prahu za bolnike. Od danes dalje lahko, za tretji del meseca oktobra, bolniki dobe namesto mesa po 350 gr. jajc v prahu, v vseh pooblaščenih trgovinah. Cena je določena 440 lir za kg.

Tisti, ki zida po nasvetih vsakogar, bo imel pokvarjeno hišo!

Otvoritev šolskega leta. V petek bodo ob 9. uri slovesno proslavili otvoritev šolskega leta 1945/46 na srednjih šolah, s službo božjo v cerkvi Sv. Nazarija. Začetek šolskega pouka bo v soboto od 8.30.

Okrožni urad za delo v Gorici sporoča, da je Zavezniška vojaška uprava za goriško okrožje, z namenom, da zagotovi pravilno in mirno obdelovanje kmetij, potrdila z svojimi razglasom popolno prepoved vsakomur, da enostransko razdeljuje kmečke pridelke. Razglas določa, da se morebitne spremembe že obstoječih kmečkih dogovorov lahko opravijo le s sodelovanjem pristojnih prostovoljnih združenj delodajalcev in delavcev. Proti prestopkom tega določila bodo postopali v smislu obstoječih zakonov.

Ogljikova žveplena spojina, kmetijska zadruga si je oskrbela znatno količino ogljikove žveplene spojine, ki je sedaj na razpolago kmetovalcem v obrambo proti mrčesu ki napada žitarice in sočivje.

Ogljikova žveplena spojina, je edino res učinkovito sredstvo proti mrčesu. Vsi kmetovalci so vabljeni, da si takoj preskrbe pri skladiščih Kmetijske zadruge potrebno količino spojine.

Za razkuževanje je potrebno 50-60 gramov za vsak stot žita ter 80-100 gramov za vsak stot fižola ali graha.

Razkuževanje naj se izvrši, po možnosti, v zaprtem prostoru. Pridelek je treba dati na kup ali pa v večjo posobo (kad, čeber, škaf itd.), nato se razdeli potrebno količino ogljikove žveplene spojine v kozarce, katere se pokrije z redko tkanino ter se jih pogrezne delom v pridelek, ki ga hočemo razkužiti. Nato se pokrije kup ali posodo z žakiji, ali podobnim, da se prepreči izgubo težkih plinov ki se razvijajo z izhlapevanjem spojine. Po 48 urah je razkuževanje končano. Pridelek se nato prezrači, da izgubi značilen duh po ogljikovi žvepleni spojini.

Podrobnejša pojasnila dobe prizadeti pri Okrožnem kmetijskem nadzorstvu.

Preprodajalcem mila. Zveza trgovcev obvešča vse prizadete, da je Trgovska zbornica pooblastila Razdeljevalni urad, da upošteva pri količinah mila za perilo enotne oblike (Tipo unico), ki jih imajo preprodajalci na drobno, upadek (kalo) v meri 5%.

RADIO

Sreda, 24. oktobra

6.30 glasba za dobro jutro; 7 poročila v slovenščini; 7.15 poročila v italijanščini; 7.40 Jutranja lahka glasba; 10 prenos iz Vidma; 12.45 poročila v slovenščini; 13 poročila v italijanščini; 13.15 lahka glasba; 14 krajevni pregled - predavanje; 16 prenos iz Vidma; 18.30 obvestila svojcem; 19 oddaja odreda J. A.; 19.30 operna glasba; 20 poročila v slovenščini; 20.15 poročila v italijanščini; 20.30 glasba za delavce; 21 slovenska literarna ura; 21.30 mandolinist G. Bressan; 22.10 Ketty Danes; 22.30 pevski koncert: De Rosa-Majonica; 23 vesti v italijanščini; 23.10vesti v slovenščini; 23.20 oddaja za Anglijo.

Glavni urednik:
PRIMOŽ B. BRDNIK
Izdaja A. I. S.

KARLO ROSNER 1.

NA RAZPOTJU

I.

Čakal je. Z rokami si je nervozno popravljal obleko, vozel kravate, vrtel je gumbe in si gladil lase. Pogledal je na uro, potem na vrata. Spet si je pogladil lase in pogledal na vrata. Končno so se odprla.

Tino Campanelli je vstopil. Okna so bila zatemnjena in v sobi je svetilo samo dvoje sveč. Vrata za njim so se zaprla. Stal je pred vedeževalko.

— Vsedite se, gospod!

Stara ženica ga je gledala in tudi črna mačka je uprla vanj žareče oči.

Odprla je staro, zaprašeno knjigo, prijela njegovo roko in pogledala v dlan.

Tino se je tresel.

— Rad bi....

— Seveda, gospod, povedala vam bom preteklost, sedanjost in bodočnost.

— Že, toda rad bi tudi nasvet.

— Seveda, gospod. Želite?

Potegnil je svojo roko iz njenih in začel:

— Imam občutek poniževalnosti ničvrednosti, zapostavljenosti; mislim, da sem tako brezpomemben...

— Zakaj imate ta občutek in kje?

— Doma!

— Pri ženi?

— Da.

Spet mu je vzela roko, pogledala v dlan, prelistala staro bukvo in izrekla nekaj nerazumljivih besed.

— Dragi gospod, splahnil bo vaš občutek manjvrednosti in zapostavljenosti! Toda, biti morate samozavestni.

— Kako naj to napravim! je željno vprašal.

— Ko pridete domov, ugovarjajte vsaki želji vaše soproge. Če bi želela v gledališče — ne smete z njo. Če bi hotela iti na plesno zabavo, ne pojdite. Nasprotujte vsemu, kar si žena želi!

— Kako naj ji to obrazložim?

— Brez pojasnila Ostanite trmasti!

— Ne bo šlo! je žalostno vzdihnil.

— Mora iti! je skoraj zapovedovalno odgovorila vedeževalka in ga ostro pogledala.

— Mora iti! — je ponovil.

— Od tega zavisi vsa vaša srečna bodočnost!

— Ker od tega zavisi. — Ni več ni mogel ponavljati. Obupano jo je pogledal.

Stara ženica je vstala in ga prijela za ramena.

— Poizkusiti morate!

Z obema kazalcema si je zavijal kravato.

— Bom!

— In zmagali boste!, je še dodala, ko ji je plačal pristojbino.

* * *

— Tino! Kaj si znorel?, je kričala Marija, njegova žena.

Že pol ure je ležal na postelji in se upiral iti na obisk, s svojo soprogo k sosedom.

— Vstani vendar! Saj sva jim vendar včeraj obljubila, da prideva na obisk!

— Ne grem in ne grem! je bil odgovor iz postelje.

Marija ga je preplašeno pogledala.

— Ti ni dobro?

— Zdrav sem.

— Zakaj potem nočeš iti?

— Ker nočem.

Prijela ga je za čelo.

— Revček, malo vročine imaš!

Prinesla je kozarec mrzle vode; na čelo mu je dala obkladek.

— Pusti to! — je jezno dejal.

Nenadoma je vstal, šel v predsobo po plašč in zaklical ženi:

— Pojdiva na obisk!

II.

Čakal je. Z rokami si je nervozno popravljal obleko, vozel kravate, vrtel je gumbe in si gladil lase. Pogledal je na uro, potem na vrata. Spet si je pogladil lase in